

Akit nem hagyunk hátra

A történeteket általában az elején szokás kezdeni. Azt azonban sokszor bajos megállapítani, hogy hol is kezdődik egy történet. Akkor, mikor a főszereplő megszületik? Netán élete sorsfordító eseményének idején? Vagy valami teljesen jelentéktelennek tűnő, észrevehetetlen pillanatban, melyről később kiderül, igenis fontos volt?

Mindez csak nézőpont kérdése. Attól függ, hogy a történetet, s annak eseményeit kinek a szemszögéből követjük végig. S ez főleg akkor válik érdekessé, ha a történet nem csak szereplőinek életútját szeretné megörökíteni, hanem egy nép, közösség, intézmény sorsát is.

Ez egy ilyen történet. Az Érdi Vörösmarty Mihály Gimnázium Akvarista Blokkjának története. A Blokk alapítóinak, tagjainak, vidám és nehezebb napjainak története. S egy kicsit az enyém is.

Ősz volt, kora októberi szombat. Lábam mellett hátizsák, kezemben valami péksütemény, nyakamban fényképezőgép. Egy göcsörtös fa kacskaringós, mohapárnákkal körülölelt gyökerei közt üldögéltem és ebédeltem. Mellettem kicsit elgondolkozva, némán harapdálta a maga étvét Esti Kornél jóbarátom (akire jóval később aggattam rá a híres novellahőst idéző becenevét, de az egyszerűség kedvéért végig így hivatkozom rá).

A Pilisben voltunk, s nem sokkal korábban másztuk meg a Rám-szakadékot. Az iskola, azon belül Juli néni által szervezett túrán vettünk részt többedmagunkkal. Az egyetlen hosszabb pihenő ideje jött el a csúszós, meredek szakasz leküzdése után – mindenki örömére.

Egyszer csak avarzörgés, robajlás, ágreccs zökkentett ki a monoton falatozásból. A hang irányába kaptam a fejem, s rövidesen észrevettem, mi történt: egy hátizsák gurult le a lejtőn, amin a fa állt, s jó tíz-tizenöt méterre tőlünk akadt meg néhány

száraz, vastag ágban. A táska gazdája pedig (a Szerelő) magában morogva utána indult.

– Jól teszi, hogy érte megy – hallottam egy látszólag a semmibe szóló, mély hangot a hátam mögül. – Legalábbis, ha van benne kaja. Túrán mindig a kaja a legfontosabb.

Megfordultam. A mögöttem ülő fickó (akkor végzős diák) leginkább egy görög zenészre emlékeztetett loboncos hajával, fekete szakállával és sötét szemével. Tudtam, ki ő, bár a nevét elfelejtettem. Ő jött be első tanítási nap laborköpenyben – oldalán két osztálytársával – tagokat toborozni az Akvarista Blokkba.

Mégis mi a csudát akart ezzel a megszólalással? – gondoltam magamban. – *És egyáltalán, kinek címezte?*

Hamar rájöttem: nekünk. A Szerelő visszamászott közénk, és elővette táskájából a maga ebédjét, egy szendvicset. A szakállas ekkor újra megszólalt:

– Na, az úriember iskolapéldája annak, milyen a jó túratárs: hoz magával kaját, sok-sok kaját, amit el lehet tőle venni, miután leütjük.

Esti Kornél, a Szerelő és én összenéztünk. Arcunkra volt írva a kérdés: *Ez most szórakozik velünk, vagy komplett őrült?* De kitörni készülő mosolyunkat nem tudtuk elfojtani. Az ember megérzi az igazi örülteket; sejtettük, hogy a szakállasnak csupán egyedi a humora.

Na, de mennyire egyedi!

– Jegyezzétek meg – folytatta –, a legértékesebb útitárs az, amelyiknél van ennivaló. Hogy miért? Lehet, hogy eltévedsz az erdőben, és semmi garancia nincs rá, hogy tudod, mit ehetsz meg, és mit nem. Vagy ha tudod is, nem biztos, hogy megtalálod. Tehát kaja az kell. Ezért nem hagyjuk hátra soha azt, aki hoz magával nyolc szendvicset és hat almát. Még jól jöhet, ha megszorulunk...

Ezen elgondolkoztam. Vajon az emberek tényleg ennyire ösztönlények lennének? Mert, ha ezt a logikát követjük – csak és kizárólag a boldogulás érdekében –, a saját előrejutásunkat leginkább szolgáló emberekkel létesítenénk kapcsolatokat.

Érdekkapcsolatokat. Nem számítanának az érzelmek szavai, csak az, hogy kiből mit nyerhet az ember, s miképp élhet túl. Ez esetben minden kapcsolat kizsákmányoló lenne, a kihasználás pedig alfája és omegája. Az emberek haszonállatnak tartanák egymást.

Gondoljunk csak bele e példát szemlélve! A túracsoport tagjait már reggel hidegen és szigorúan végigmustrálnánk: ennek jó nagy táskája van, az már most eszik valamit, az két üveg vizet hozott, az meg eltévedhetett, mert ilyen cipőben aztán nem lehet hegyet mászni. Ezek alapján választanánk ki azt vagy azokat, akiktől a legtöbb hasznot reméljük. Letelepelnénk melléjük a buszon (*Ugye szabad ez a hely? Nem ül itt senki? Biztos nem zavarok?*), majd látszólag kedélyesen elbeszélgetnénk. Ám ne felejtsük el, hogy az eleven éléskamrának szánt illető is ember, s ő is pont ugyanolyan számító módon méregetne minket; mint a becsüs, szemre megmondaná magában az értékünket, s ennek alapján venné fel vagy tépné el durván a beszélgetés fonálát.

Mindez folytatódna a túra alatt folyamatosan, majd a tetőpontot akkor érné el, mikor beütne a baj, harsanna a mindenki által rettegett, falféher arccal elhangzó felkiáltás: *Hát, gyerekek, eltévedtünk...* De semmi baj, aggodalomra nincs ok! Megijednénk egy percre, ám eszünkbe jutna eleven éléskamránk. Majd ő ellát minket e szűkösnek ígérkező... ki tudja, mennyi időben. Viszont az említett túratárs fejében is ugyanez a megkönnyebbülési folyamat játszódik le, s ő bennünk látja a lehetőséget a túlélésre. Először csak finoman puhatolódzva kérnénk tőle egy kis elemózsiát. (*Jaj, ne haragudj! Röstellem, hogy tőled kunyerálok, de nekem alig van mit enni, anya nem csomagolt... Tudnál adni egy kevés almát?*) Közben ő megvetően fintorog magában (*Hazug kis senkiházi! Hogy is ne lenne ennivalód... Másképp miért csatlakoztam volna hozzád, szerinted?*), majd bájos mosollyal átnyújtana egyet a piros, lédús gyümölcsből (*Jaj, ne csináld már! Ami az enyém, az a tiéd is!*). Ám hamarosan kérne egy viszontszívességet (*Ne haragudj, egy kis vizet nem tudnál adni? Az enyém már elfogyott, és szomjas vagyok...*), melyet hogyan utasíthatnánk el, hisz azzal lerombolnánk a testvéries túratársak álcáját; meg egyébként is, milyen gazda nem eteti a

haszonállatát? A groteszk mindössze annyi, hogy az egyre erőszakosabbá váló, egyre sűrűbben ismétlődő, egyre feszültebb kölcsönös „szívességkéreseket” közepette, a végére már nem is igazán lehetne eldönteni, ki a gazda, s ki a járomba hajtott szarvasmarha. Nem csoda, hogy ilyen ki se alakulhat. Az érzelmek nem engedik. S ha valaki mégis haszonállatává tesz valakit, az olyan személyiségű embert választ, aki sose törne a gazda helyére, csak békésen túrná a durva gyapjúnyírást, fejést, az ütlegeket és a terelőkutyák dühös csaholását.

– Legrosszabb esetben pedig még a kicsit testesebb emberekkel érdemes jóban lenni – tértem vissza a valóságba, a szakállas fickó újabb megszólalását hallva. – Ők ugyanis önmagukban fogyaszthatók... Persze, csak végszükség esetén. Nem szép dolog a kannibalizmus.

Mielőtt ezen is elmerenghettem volna, rám szegezte tekintetét, és kérdést intézett hozzám:

– B-sek vagytok?

– Igen – feleltem. – Én és Esti Kornél bioszosok, a Szerelő kémias.

– Jó. Nagyon jó. B-be járok én is. Hasonló a hasonlóval könnyen szót ért... Apropos, akartok könnyen közösségi órákat szerezni?

– Nyilván – dörmögte a Szerelő.

– És nem féltetek a dzsuvától, büztől, undorító dolgoktól?

– Nem. Nem igazán – rázta meg a fejét Esti Kornél.

– Helyes, egy B-s ne is legyen nyámnyila. Ez esetben van hozzátok egy kérdésem: szeretnétek halasok lenni?

Így csatlakoztunk mi hárman: Esti Kornél, a Szerelő és én az Akvarista Blokkhoz. És innen kezdődik a történet sűrűje.

A Predator és a pénzmateknősök

„Ezek szerint nem rabolt el téged a Predator.”

Ez az üzenet fogadott, mikor túra után hazaérve megnyitottam a telefonomat. Soma írta, a szakállas – azóta kiderült, hogy így hívják. Emlékeztem, még a túrán ugratott ezzel többeket, hogy aki lemarad, azért már lesben áll a Predator. Mindezt tette olyan komoly hangon, oly beleéléssel, hogy nehéz volt nem elhinni. Persze, mindez csak kitaláció, bohóckodás volt.

Vagy mégse? Elvégre honnan tudhatnánk, mik lapulnak az árnyak mögött. Azt se tudjuk igazán, mi megy végbe a legközelebbi ismerőseink elméjének színpadján, milyen gondolatok lejtik titokzatos táncukat anélkül, hogy mi, többiek a létezésükről akár a leghalványabb mértékben tudnánk. Sőt, még saját személyünk is rejtély önmagunknak, nem ismerjük saját gondolat- és érzélemvilágunk palettájának összes színárnyalatát. Idegenek vagyunk önmagunknak, egy ismeretlen ismerős. És ha tulajdon személyünk rejtély és titok számunkra, mégis hogy mondhatnánk meg bármi másról egyértelműen, hogy az létezik-e, vagy csupán a képzelet mesevilágának szülötte?

Másnap tanítás után Esti Kornéllal és a Szerelővel a 209-es tanterem előtt várakoztunk. Ez a halasok birodalma, az Akvarista Blokk területe. A megalakulásunktól itt állnak az akváriumaink és terráriumaink. Küszöbét még nem léptük át gimnazistaként. Egyszer korábban, a nyílt napon én láttam, ám már sok mindenre nem emlékeztem. Somát vártuk, hogy megmutassa nekünk, miből áll majd a feladatunk, a pénzmateknősök akváriumának karbantartása.

Rövidesen megérkezett.

– Gyertek! – intett. Követtük a terembe, ahol a tábla és az ablakok között, a fal mellett két állványzaton álltak az akváriumok. Emlékeim szerint ekkor négy darab volt üzemben: az ablak mellett közvetlenül a nagy akvárium, mellette a pénzmateknősöké, azt egy

vegyes díszhalas követte, az alsó polcon pedig egy növényzettől szinte átláthatatlanul zöld, melyben (mint később megtudtam) gyöngydániók és garnélarákok éltek, egy méretes, albínó, algaevő harcsa társaságában. Csak futó pillantást tudtunk vetni a halakra, mert Soma rögtön magyarázni kezdett:

– Hárman vagytok, három különböző feladatot kell ellátni minden alkalommal, azon felül, hogy a vizüket kicseréletek. Le kell sikálni a nagy kövekről az algát, át kell mosni az aprókavicsos aljzatot, illetve el kell mosni a csobogót és a szűrőt. Ez utóbbi borzasztóan retkes és bűdös, szóval nem finnyásnak való – de tudtommal egyikőtök se az. Nos, ki mit vállal?

Rövid egyeztetés után a Szerelő vállalta el a nagy kövek tisztítását, Esti Kornél az aljzatmosást, jómagam pedig a szűrőt és a csobogót.

Ezután következett az a rész, ami az elővigyázatlanoknak némi egészségügyi kockázattal járhat: ki kellett venni a teknősöket, hogy a vizet leszív hassuk, a munkát végezhessük. A veszély abban rejlik, hogy ezek a húsevő páncélosok mindent megharapnak, ami a szájuk közelébe kerül. Akváriumuknak pedig van egy alagútszerű része, melyet ugyan igyekszünk kövekkel eltorlaszolni, nehogy oda beúszva beszoruljanak, ennek ellenére gyakran kell kihúzni őket belőle, s ilyenkor az ember oroszlantt-szituációba kerül: vajon a teknős fejével vagy háttal előre van ott benn; megharap, vagy nem? (Az alagútba szoruló teknősök sok galibát okoztak egyébként, erről később mesélek.)

Szerencsére ezúttal minden gond nélkül ment. Soma kivette, és egy felmosóvödörbe tette a két jószágot, kihúzta a szűrőt és a csobogót, nehogy tönkremenjenek (ha levegőn járnak, erre igen nagy az esély), majd egy kézi, vákuumos vízszívó pumpával (halas névén: kézi vízszippantyúval) nekilátott egy másik vödörbe szívni az állatok elkoszosodott vizét. Jól átmozgatta közben az aljzatot, hogy minél kevesebb piszok maradjon az akváriumban. Miután ezzel végzett, szólt, hogy hozzunk még két vödört (alapvető halas kellékről lévén szó, volt és van igen sok), az egyikbe szedjük bele a nagy köveket és az elektromos berendezést, a másikba az aljzatot.